

Brüsszel, 2014.9.25.
COM(2014) 398 final/2

CORRIGENDUM

This document corrects document COM(2014) 398 final of 02.07.2014.

Concerns all language versions.

Correction of typographical and formatting errors, introduction of a new footnote 9 and correction of the references in footnotes 2, 3, 4 and 10.

The text shall read as follows:

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

**Úton a körkörös gazdaság felé:
„zéró hulladék” program Európa számára**

{SWD(2014) 206 final}

{SWD(2014) 211 final}

Úton a körkörös gazdaság felé: „zéró hulladék” program Európa számára

1. Bevezetés: a fenntartható növekedést támogató körkörös gazdaság

Értékes anyagok szivárognak el az európai gazdaságokból. Egy olyan világban, ahol tovább nő a véges és gyakran szűkös erőforrások iránti kereslet és fokozódik az érték folyó verseny, és az erőforrásokra nehezedő nyomás egyre jelentősebb környezetkárosodást idéz elő és egyre sérülékenyebbé teszi a környezetet, Európa gazdasági és környezeti szempontból profitálhat abból, ha hatékonyabban használja fel az erőforrásokat. Az ipari forradalom óta a gazdaságunkban a „kinyer–legyárt–fogyaszt–ártalmatlanít” növekedési minta alakult ki, amely egy lineáris modell, és azt feltételezi, hogy az erőforrások bőségesek, rendelkezésre állnak, könnyen beszerezhetők és olcsón ártalmatlaníthatók. Egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy ez a minta veszélybe sodorja Európa versenyképességét.

Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést célzó „Európa 2020” stratégia keretében meghatározott erőforrás-hatékonysági menetrend¹ megvalósulásához elengedhetetlen, hogy elmozdulás történjen egy körkörösebb gazdaság felé. Nem elérhetetlen az erőforrás-hatékonyság nagyobb mértékű és tartós javulása, és ez jelentős gazdasági előnyökkel is járna.

A körkörös gazdasági rendszerek a lehető legtovább megőrzik a termékek hozzáadott értékét, és megszüntetik a hulladékkeletkezést. Amikor egy termék eléri életciklusának végét, a körkörös gazdasági rendszerek a gazdaságon belül tartják az erőforrásokat, hogy azokat újra és újra produktívan fel lehessen használni, és így további értéket teremtsenek. A gazdaság körkörösebbé tétele érdekében változásoknak kell bekövetkezniük az értékláncok teljes hosszában, a termékek tervezésétől az új üzleti és piaci modellekig, a hulladék erőforrássá alakításának új módozataitól a fogyasztói magatartás új formáiig. Ez a rendszer teljes megváltoztatását jelenti, valamint innovációt nemcsak a technológiák, hanem a szervezés, a társadalom, a finanszírozási módszerek és a szabályozás terén is. A linearitás egyes elemei ugyanakkor még egy szinte teljes mértékben körkörös gazdaságban is megmaradnak, mivel szükség van érintetlen erőforrásokra, és keletkeznek hasznosíthatatlan hulladékok.

Az iparban már felismerték, hogy üzleti szempontból mennyire fontos az erőforrás-termelékenység javítása. A becslések szerint az értékláncok teljes hosszában végrehajtott erőforrás-hatékonysági fejlesztések 2030-ra 17–24%-kal csökkenthetik az anyaginput-igényeket², az erőforrások hatékonyabb felhasználása pedig összesen évente 630 milliárd EUR összegű megtakarítást jelenthet Európa ipari ágazata számára.³ A termékszintű modelleken alapuló, az üzleti szféra szempontjait szem előtt tartó tanulmányok szerint a körkörös gazdasághoz kapcsolódó megközelítések jelentős költségmegtakarítási lehetőségeket hordoznak magukban az Unió ipara számára, és akár 3,9%-kal⁴ is növelhetik az EU GDP-jét azzal, hogy új piacokat és új termékeket hoznak létre, és értéket teremtenek a vállalkozások számára. Nem meglepő tehát, hogy a vállalkozások folyamatosan az erőforrás-gazdálkodás javításán munkálkodnak – egy sor piaci akadály azonban visszatartja őket.

¹ COM(2010) 2020, COM(2011) 21.

² *Macroeconomic modelling of sustainable development and the links between the economy and the environment* (A fenntartható fejlődés makroökonómiai modellezése és a gazdaság és a környezet közötti kapcsolatok), Meyer, B. et al. (2011).

³ *Guide to resource efficiency in manufacturing: Experiences from improving resource efficiency in manufacturing companies* (Útmutató a gyártás erőforrás-hatékonyságához: A feldolgozóipari vállalatok erőforrás-hatékonyságának növeléséből leszűrt tapasztalatok), Europe INNOVA (2012).

⁴ *Towards the Circular Economy: Economic and business rationale for an accelerated transition* (A körkörös gazdaság felé: A gyorsabb átállás melletti gazdasági és üzleti érvek), Ellen MacArthur Foundation (2012).

A kormányokat, vállalkozásokat és civil társadalmi szervezeteket tömörítő, tekintélyes Európai Erőforrás-hatékonysági Platform⁵ cselekvésre szólított fel egy olyan, körkörös gazdaságra történő áttérés érdekében, amely az elsődleges nyersanyagok helyett sokkal inkább az újrahasználatra és a magas színvonalon történő újrafeldolgozásra támaszkodik.

A Bizottság az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemterve⁶ (2011) útján fellépési keretet javasolt, és kiemelte, hogy sok szakpolitikai területet és szintet átfogó integrált megközelítésre van szükség. Az ütemterv fő elképzeléseit a hetedik környezetvédelmi cselekvési program⁷ dolgozza ki részletesebben.

A körkörös gazdasági modellekre történő áttérés sokkal fényesebb jövőt ígér az európai gazdaság számára. Lehetővé tenné, hogy Európa szembeszálljon azon jelenlegi és jövőbeli kihívásokkal, amelyeket az erőforrásokra nehezedő globális nyomás és az ellátás egyre növekvő bizonytalansága jelentenek. Az erőforrások produktív felhasználásba történő ismételt visszapumpálása, a hulladékok mennyiségének csökkentése és a bizonytalan beszerzési forrásoktól való függés mérséklése egyértelműen fokozza az ellenálló képességet és a versenyképességet. Azzal, hogy segítenek elválasztani a gazdasági növekedést az erőforrás-felhasználástól és annak hatásaitól, a körkörös gazdasági modellek a tartós fenntartható növekedés reményével kecsegtetnek.

Az erőforrás-termelékenység 20%-kal nőtt az EU-ban 2000 és 2011 között, de lehetséges, hogy ez részben a recesszió hatásainak tudható be. Ha fenntartanánk ezt a mértéket, akkor 2030-ig további 30%-os növekedés következne be, és közel 1%-kal nagyobb mértékben nőne a GDP, miközben több mint kétmillióval több munkahely jönne létre, mint abban az esetben, ha nem tennénk lépéseket.⁸ Az erőforrás-termelékenység növelését célzó erőfeszítések fokozása együtt fog járni az Unió olyan már meglévő szakpolitikai céljainak előbbre vitelével, mint amilyen az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, az energiahatékonyság javítása, az EU gazdaságának fenntartható újraparosítása, valamint a nyersanyagokhoz való hozzáférés biztosítása, miközben a környezeti hatásokat is mérsékli.

Sokféle olyan bevált eszköz áll rendelkezésre az erőforrás-hatékonyság előmozdítására, amely már bizonyította, hogy kedvező hatású, és hogy alkalmas a rendszeresebb alapon történő használatra. Folyamatban vannak – elsősorban a zöld foglalkoztatásról szóló közlemény⁹ és a kkv-knak szóló zöld cselekvési terv¹⁰ keretében – azok a lépések is, amelyek biztosítják, hogy ezek a változások munkahelyeket is teremtsenek.

2. Kedvező szakpolitikai keret kialakítása

Mivel jelenleg sok vállalkozás számára az anyagok és az energia jelentik a legfőbb inputköltségeket, a piacok fontos motorját jelentik az erőforrás-hatékonyságnak és a körkörös gazdaságnak. Azonban miközben a piacok már ösztönzik a változást, több piaci akadály is az eredményes és hatékony erőforrás-gazdálkodás útjában áll. A hulladékmegelőzés, a környezettudatos terméktervezés, az újrahasználat és a hasonló intézkedések nettó 600 milliárd EUR összegű, vagyis az éves forgalom 8%-át kitevő megtakarítást jelenthetnek az EU-ban működő vállalkozások számára, miközben 2–4%-kal csökkenthetik az

⁵ http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/re_platform/index_en.htm.

⁶ COM(2011) 571.

⁷ HL L 354., 2013.12.28., 171–200. o.

⁸ *Modelling the Economic and Environmental Impacts of Change in Raw Material Consumption* (A nyersanyag-felhasználás változásából eredő gazdasági és környezeti hatások modellezése), Cambridge Econometrics et al. (2014).

⁹ COM(2014) 446.

¹⁰ COM(2014) 440.

üvegházhatású gázok teljes éves kibocsátását.¹¹ Ahhoz azonban, hogy ez ténylegesen bekövetkezzen, fel kell számolni az e lehetőségek kibontakozása előtt álló akadályokat.

Az erőforrás-termelékenység mellett, hogy sokféle ágazat számára előnyös lehet, lehetővé teszi az európai vállalkozások számára azt is, hogy kiaknázzák a környezetvédelmi ipar piacainak gyors növekedését, amelyek mérete az előrejelzések szerint megduplázódik 2010 és 2020 között. Nemzetközi szinten számos ipari ágazatban mutatkozik igény az erőforrás-hatékonyság javítására.

A meglévő infrastruktúra, a jelenlegi üzleti modellek és technológia, valamint a bevett gyakorlatok nem engedik kitörni a gazdaságokat a lineáris modellből. Előfordulhat, hogy a vállalkozások nem rendelkeznek a körkörös gazdaság megoldásaira történő áttéréshez szükséges információkkal, önbizalommal és kapacitással. A pénzügyi rendszer gyakran nem nyújt finanszírozást a hatékonyságnöveléshez vagy az innovatív üzleti modellekhez kapcsolódó beruházásokhoz, amelyeket kockázatosabbnak és bonyolultnak tekintenek, és ez sok hagyományos befektetőt elrettent. A hagyományos fogyasztói szokások szintén hátráltathatják az új termékek és szolgáltatások fejlesztését. Az ilyen akadályok jellemzően olyan környezetben maradnak fenn sokáig, ahol az árak nem tükrözik, hogy a társadalom ténylegesen mekkora árat fizet az erőforrás-felhasználásért, és ahol a szakpolitika nem küld erőteljes és következetes, a körkörös gazdaságra történő áttérést támogató jeleket.

A legfontosabb termékekre, anyagokra és értékláncokra vonatkozó adatokra építve a Bizottság az érdekelt felekkel együtt azon fog munkálkodni, hogy olyan keretet alakítson ki, amely kedvező a körkörös gazdaság számára. Ehhez olyan intézkedéseket vesz igénybe, amelyek egyaránt magukban foglalják az intelligens szabályozást, a piaci alapú eszközöket, a kutatást és innovációt, az ösztönzőket, az információcserét és az önkéntes rendszerek támogatását. Egy ilyen keret hozzájárul annak a célkitűzésnek a megvalósításához, hogy az EU-ban bekövetkezzen az ipar fenntartható újjászületése, és proaktív fogyasztókra és vállalkozásokra épít, különös figyelemmel a kis- és középvállalkozásokra. Nemzetközi szinten az EU-nak többoldalú és kétoldalú szinten is szorosan együtt kell működnie más partnerekkel annak érdekében, hogy a körkörös gazdaság elképzelése a lehető legnagyobb hatást váltsa ki.

A Bizottság:

– annak érdekében, hogy hozzájáruljon az erőforrás-hatékonyság szempontjából kedvező uniós szintű szakpolitikai keret kialakításához, tovább elemzi azokat a főbb piaci és irányítási hiányosságokat, amelyek akadályozzák az anyagok hulladékká válásának megelőzését és az újrahasználatot, és eközben figyelembe veszi a különböző típusú anyagok és felhasználási módjaik változatosságát.

2.1. Tervezés és innováció a körkörös gazdaság szolgálatában

A körkörös gazdasági megközelítések a tervezés szintjén iktatják ki a hulladékot, és ahelyett, hogy csak a termékek életciklusának végén alkalmazott megoldásokra támaszkodnának, rendszerint az értéklánc teljes hosszában alkalmaznak innovációt. Ilyen megközelítés lehet például:

az adott funkció betöltéséhez szükséges anyagok mennyiségének csökkentése (könnyítés),
a termékek hasznos élettartamának meghosszabbítása (tartósság),

¹¹ *The opportunities to business of improving resource efficiency* (A vállalkozások erőforráshatékonyságnövelési lehetőségei), AMEC et al. (2013).

az energia- és anyagfelhasználás csökkentése az előállítási és a használati fázisokban (hatékonyság),
a veszélyes vagy nehezen újrafeldolgozható anyagok termékekben és előállítási folyamatokban történő használatának mérséklése (helyettesítés),
piacok teremtése a másodnyersanyagok (újrafeldolgozott anyagok) számára (szabványok, közbeszerzés stb. alapján),
olyan termékek tervezése, amelyeket könnyebb karbantartani, megjavítani, korszerűsíteni, átalakítani vagy újrafeldolgozni (környezettudatos tervezés),
ezzel kapcsolatban a szükséges szolgáltatások kialakítása a fogyasztók számára (karbantartási/javítási szolgáltatások stb.),
annak ösztönzése és támogatása, hogy a fogyasztók csökkentsék a hulladék mennyiségét és magas színvonalon végezzék el a szétválogatását,
az újrafeldolgozás és az újrahasználat költségeit minimalizáló szétválogatási és gyűjtési rendszerek ösztönzése,
a tevékenységek koncentrálásának elősegítése a melléktermékek hulladékká válásának megelőzése érdekében (ipari szimbiózis), valamint
annak ösztönzése, hogy – a tulajdonjog helyetti bérlés, kölcsönzés vagy a szolgáltatások megosztása révén – bővüljenek és javuljanak a fogyasztók választási lehetőségei, és egyúttal pedig a fogyasztók érdekeinek védelme (a költségeket, védelmet, tájékoztatást, szerződéses feltételeket, biztosítási vonatkozásokat stb. tekintve).

Az egyik fontos kiindulópont a gyártási folyamatok, a termékek és a szolgáltatások megtervezése. A termékeket át lehet tervezni annak érdekében, hogy azokat inkább tovább használják, megjavítsák, korszerűsítsék, átalakítsák vagy végül újrafeldolgozzák ahelyett, hogy eldobnák. A gyártási folyamatok alapulhatnak nagyobb mértékben a termékek és nyersanyagok újrahasználhatóságán és a természeti erőforrások megújulási képességén, míg az innovatív üzleti modellek újfajta kapcsolatot teremthetnek a vállalkozások és a fogyasztók között.

A következő szemléltető ábra egy körkörös gazdasági modell fő fázisait illusztrálja leegyszerűsítve. E fázisok mindegyike lehetőségeket kínál a költségek és a természeti erőforrásoktól való függés csökkentésére, a növekedés fokozására és új munkahelyek teremtésére, valamint a hulladékok mennyiségének csökkentésére és a környezetbe jutó káros kibocsátások mérséklésére. A fázisok összefonódnak, mivel az anyagok használhatók például lépcsőzetesen; az iparban kicserélik a melléktermékeket, a termékeket felújítják vagy átalakítják, vagy a fogyasztók termék-szolgáltatás rendszereket választanak. A cél az, hogy a lehető legkevesebb erőforrás szabaduljon ki a körből, és így a rendszer optimálisan működjön.

Egyes uniós szakpolitikák és eszközök már a körkörös gazdaság modelljének megfelelő eszközöket és ösztönzőket biztosítanak. A hulladékokkal kapcsolatos szabályozásunk alapjául szolgáló hulladékhierarchia elsősorban a hulladékmegelőzést, majd ezt követően az újrahasználatra való előkészítést és az újrafeldolgozást, legkevésbé pedig a hulladéklerakók használatát ösztönzi. A vegyi anyagokkal kapcsolatos politika célja a különös aggodalomra okot adó mérgező anyagok fokozatos kiiktatása. Egyes, az energiával kapcsolatos termékek környezettudatos tervezésére vonatkozó intézkedések tartalmazznak a tartósságra vonatkozó és az újrafeldolgozást elősegítő előírásokat is. A biogazdasági stratégia¹² támogatja a biológiai erőforrásoknak és hulladékáramoknak az élelmiszerek, energia és biotermékek előállításához történő fenntartható és integrált felhasználását. Az éghajlat-politika ösztönzőket teremt az energiatakarékossághoz és az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentéséhez.

A körkörös gazdaság előmozdításának közös és koherens uniós kerete segíteni fog abban, hogy ezeket az elemeket és a „Horizont 2020” keretprogramot együtt használjuk fel a kutatási és innovációs kihívás kezelésére.¹³

A gazdaság körkörösébbé tételét célzó tervezés és innováció támogatása érdekében a Bizottság:

– az EU kutatási és innovációs keretprogramja (Horizont 2020) keretében, olyan nagyszabású innovációs projektek révén, amelyek az értékláncon belüli és az azok közötti együttműködést, a készségfejlesztés elősegítését és az innovatív megoldások piaci

¹² COM(2012) 60.

¹³ Lásd e közlemény mellékletét.

alkalmazásának támogatását célozzák, demonstrálja az európai szintű körkörös gazdaság felé történő elmozdulás lehetőségeit,

– megerősített partnerséget hoz létre annak érdekében, hogy támogassa a kutatás- és innovációpolitikának a körkörös gazdaság szolgálatába állítását,

– elősegíti – többek között koherensebb termékpolitika révén – a termékek és szolgáltatások körkörösebb modelljeinek kidolgozását, és továbbfejleszti a környezettudatos tervezést szabályozó irányelv alkalmazását azzal, hogy fokozottabb figyelmet fordít az erőforrás-hatékonysági kritériumokra többek között a 2015–2017-es munkatervben a jövőre nézve meghatározandó kiemelt termékcsoportok kapcsán is, valamint

– annak érdekében, hogy a biomasszát a lehető leginkább erőforrás-hatékony módon lehessen hasznosítani, valamennyi biomassza-felhasználó ágazat figyelembevételével ösztönzi a lépcsőzetesség elvének érvényesítését a biomassza fenntartható felhasználása terén.

2.2. A körkörös gazdasághoz kapcsolódó megoldásokra irányuló beruházások elősegítése

Az Uniónak és a tagállamoknak ösztönözniük kell a körkörös gazdasághoz kapcsolódó innováció és annak gyakorlati alkalmazása terén végrehajtott beruházásokat, és miközben megreformálják a pénzügyi rendszert, fel kell számolniuk azokat az akadályokat, amelyek meggátolják, hogy több magánforrás kerüljön mobilizálásra az erőforrás-hatékonyság javítása érdekében. A Bizottság közelmúltbeli, a nem pénzügyi jelentéstételre¹⁴, a hosszú távú finanszírozásra¹⁵ és a foglalkoztatói nyugdíjalapokra¹⁶ vonatkozó javaslatai magukba foglalnak olyan követelményeket is, amelyek szerint közölni kell a releváns környezeti információkat a befektetőkkel, és figyelembe kell venni az erőforrások szűkösségéhez és az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó befektetési kockázatokat.

A befektetők kockázatainak csökkentése érdekében kidolgozás alatt állnak olyan innovatív pénzügyi eszközök, mint amilyen például a Bizottság és az Európai Beruházási Bank Természetitőke-finanszírozási Eszköze. A köz-magán társulások (PPP-k) szintén hatékonyan ösztönzik a magánszektor fellépéseit és az erőforrás-hatékonyságra irányuló beruházásait. A „Fenntartható Feldolgozóipar az Erőforrás- és Energiahatékonyság Révén” (SPIRE) elnevezésű PPP és a bioalapú iparágakra irányuló közös technológiai kezdeményezés aktívan hozzájárul a körkörös gazdasághoz kapcsolódó célkitűzések megvalósításához.

A szakpolitikának van egy további szerepe is: megfelelő jeleket kell küldenie az erőforrás-hatékonysághoz kapcsolódó beruházások terén azzal, hogy megszünteti a környezeti szempontból káros támogatásokat, és a munka helyett a környezetszennyezést és az erőforrás-felhasználást adóztatja meg. Azzal, hogy hogyan halad a környezetvédelmi adóreform az uniós tagállamokban, a gazdaságpolitikai koordináció európai szemesztere foglalkozik.

A körkörös gazdasághoz kapcsolódó beruházások elősegítése érdekében a Bizottság:

– megvizsgálja az erőforrás-hatékonysággal foglalkozó pénzügyi kerekasztal¹⁷ által azonosított ígéretes területeket, így az innovatív pénzügyi eszközöket, az erőforrásokkal kapcsolatos kérdéseknek a vállalkozásokra vonatkozó számviteli szabályokban való megjelenítését, a pénzügyi intézmények fenntarthatósággal kapcsolatos felelősségi köreinek tisztázását (vagyonkezelői kötelezettségek), a vállalatok „erőforrásokkal kapcsolatos

¹⁴ COM(2013) 207.

¹⁵ COM(2014) 168.

¹⁶ COM(2014) 167.

¹⁷ MEMO/13/110. sz. tájékoztató.

stressztesztje” módszereinek kidolgozását, valamint azt, hogy a kötvénypiac mennyiben képes további forrásokat irányítani az erőforrás-hatékonysági projektekhez,

– iránymutatást készít az új közbeszerzési irányelvek által a zöld közbeszerzés terén kínált lehetőségekről, és ajánlást fogalmaz meg annak nyomán követésére vonatkozóan, hogy a tagállamok hogyan teljesítenek a zöld közbeszerzések 50%-os arányának elérésére vonatkozó indikatív célkitűzés¹⁸ terén, támogatja az innovatív eszközöket, például a kereskedelmi hasznosítást megelőző közbeszerzéseket és az innovációhoz kapcsolódó közbeszerzéseket, továbbá elősegíti a hatóságok zöld közbeszerzésekkel foglalkozó hálózatainak létrehozását, valamint

– még jobban beépíti a körkörös gazdasághoz kapcsolódó prioritásokat az uniós finanszírozásba, és arra ösztönzi a tagállamokat, hogy használják a rendelkezésre álló uniós forrásokat a körkörös gazdasággal kapcsolatos programokra és projektekre, különösen az európai strukturális és beruházási alapok útján.

2.3. A vállalkozások és a fogyasztók fellépéseinek kiaknázása, valamint a kkv-k támogatása

A körkörösebb gazdaságra való áttérés terén továbbra is a vállalkozások és a fogyasztók a legfontosabb szereplők. Az értéklánc felsőbb és alsóbb szintjein hozott döntéseket jobban össze kell kapcsolni, koherens ösztönzőket kell biztosítani a termelők, befektetők, forgalmazók, fogyasztók és újrafeldolgozók körében, és biztosítani kell a költségek és a haszon igazságos elosztását. Piaci mechanizmusokat kell alkalmazni az erőforrások lehető leghatékonyabb elosztásának és felhasználásának biztosítása érdekében, és ha piaci hiányosságokra vagy az innovációt akadályozó tényezőkre derül fény, azokat meg kell szüntetni. Ki kell alakítani a másodlagos anyagok működő piacait. Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy a vállalkozók képesek legyenek kihasználni a körkörös gazdasághoz kapcsolódó potenciális új piacokat, és annak biztosítására, hogy a munkaerőpiacon rendelkezésre álljon a szükséges készségbázis. A különböző termékek környezetbarát jellemzőiről való alaposabb tájékoztatás útján lehetővé kell tenni a fogyasztók számára, hogy megalapozottan hozzanak döntéseket.

Az Európai Erőforrás-hatékonysági Platform jelentős üzleti lehetőségeket azonosított¹⁹ a „körforgás” különböző szakaszaiban. Ezek a lehetőségek ahhoz kapcsolódnak, hogy az anyagokat visszatáplálják a gyártási folyamatba vagy az eredeti ellátási lánc különböző szakaszaiba, illetve más ellátási láncokba, és olyan sikeres kezdeményezések tapasztalatain alapulnak, amelyeket nagyobb léptékben, szélesebb körben is alkalmazni lehetne. Ilyenek például a következők:

a gyártási szakaszban: fenntartható beszerzési szabványok, az ágazatbeli szereplők és a kiskereskedők által vezetett önkéntes programok, valamint ipari szimbiózis a melléktermékek piacának biztosítása érdekében,

a forgalmazási szakaszban: a termékekbe épülő erőforrásokra és a termékek javítására vagy újrafeldolgozására vonatkozó tájékoztatás – ezt a platform az ajánlásaiban „termékútlevélnek” nevezi – fejlesztése, valamint

a fogyasztási szakaszban: a termékek kölcsönzésén, egymás közti kicserélésén, másra való elcserélésén és bérlésén alapuló kollaboratív fogyasztási modellek, valamint termék-szolgáltatás rendszerek annak érdekében, hogy több értéket lehessen kinyerni az

¹⁸ COM(2008) 400.

¹⁹ http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/documents/erep_manifesto_and_policy_recommendations_31-03-2014.pdf

kihasználatlan eszközökből vagy erőforrásokból (például autókból, szerszámokból, szálláshelyekből).

A zöld termékek egységes piacának kialakítása című bizottsági közleményben²⁰ meghatározott, a környezeti lábnyomhoz kapcsolódó kísérleti időszakban az érdekelt felek együttesen kidolgoznak egy közös, egyeztetett módszert a termékek és szervezetek környezeti hatásának mérésére. A kísérleti időszakot követően a Bizottság értékelni fogja e módszerek sikerességét annak érdekében, hogy azok alkalmazhatók legyenek már létező vagy új eszközökben a termékek környezeti teljesítményének javítására.

Az ilyen intézkedéseket szélesebb körben is be kellene vezetni annak érdekében, hogy a meglévő és az új vállalkozások megfelelő keretfeltételek között és egyenlő versenyfeltételek mellett alkalmazkodhassanak az erőforrásokat érintő világszintű trendekhez, hogy jutalomban részesüljenek a legkiemelkedőbb vállalkozások, hogy új vállalkozók kapjanak ösztönzést a jövő üzleti megoldásainak kidolgozásához és azoknak a piacon történő teszteléséhez, valamint hogy a fogyasztók hiteles tájékoztatást kapjanak. Az európai fogyasztóügyi stratégia²¹ kapcsán indított, több érdekelt fél részvételével zajló folyamat rávilágított arra, hogy hatékony eszközökre van szükség a termékek környezetbarát voltaival kapcsolatos félrevezető és megalapozatlan állítások elleni fellépéshez.

Annak érdekében, hogy az átállás hatékony legyen és munkahelyeket teremtsen, a munkavállalóknak rendelkezniük kell a megfelelő készségekkel.²² A zöld foglalkoztatásról szóló közlemény²³ megteremti annak keretét, hogy ki lehessen aknázni a körkörös és erőforrás-hatékonyabb gazdaságban rejlő munkahely-teremtési lehetőségeket. A nemzeti, regionális és helyi hatóságok és a szociális partnerek is fontos szerepet játszanak a célzott és koordinált támogatás kialakításában, amely beruházások, infrastruktúra, technológia és készségek formáját öltheti, és elsősorban a kkv-k szükségleteire koncentrál. Ideális helyzetben vannak ahhoz is, hogy elősegítsék, hogy a fogyasztók inkább fenntarthatóbb termékeket és szolgáltatásokat válasszanak, és megváltoztassák a magatartásukat.

Az üzleti szféra és különösen a kkv-k, valamint a fogyasztók fellépéseinek támogatása érdekében a Bizottság:

- a környezeti lábnyomhoz kapcsolódó, 2016-ig tartó kísérleti időszak eredményeire támaszkodva meghatározza, hogyan kell alkalmazni a környezeti hatás mérésére szolgáló módszereket a termékek és a folyamatok megtervezése és a fogyasztók környezeti szempontból fenntartható választásokról való megfelelőbb tájékoztatása terén,
- a „Horizont 2020” keretprogram és annak eszközei – így az Európai Innovációs és Technológiai Intézet –, az európai strukturális és beruházási alapok, az ökoinnovációs cselekvési terv, a kkv-kat érintő zöld cselekvési terv és az európai fogyasztóügyi stratégia keretében végzett koordinációs és támogatási cselekvések révén szélesebb körű együttműködésre ösztönzi az érdekelt feleket,
- figyelembe veszi az érdekelt felek által a nyersanyagokkal foglalkozó európai innovációs partnerség keretében tett, közvetlenül az erőforrás-termelékenységhez kapcsolódó kötelezettségvállalásokat,
- támogatja a munkahelyteremtést és a készségek fejlesztését azzal, hogy fokozza a szakpolitikai koordinációt, a zöld növekedést támogató programok és rendszerek felé tereli az

²⁰ COM(2013) 196 és a Bizottság 2013/179/EU ajánlása.

²¹ COM(2012) 225.

²² COM(2012) 173.

²³ COM(2014) 446.

európai forrásokat, fejleszti a tájékoztatást és a nyomon követést, többek között az európai szemeszter folyamata révén is, valamint együttműködik a szociális partnerekkel, az oktatási és a szakképző intézményekkel és más érdekelt felekkel, valamint

– támogatja a bevált gyakorlatok nemzetközi szintű cseréjét.

3. A hulladékpolitika és a célkitűzések korszerűsítése: a hulladék mint erőforrás

A hulladék erőforrássá alakítása része a körkörös gazdasági rendszerek valóban körkörösé tételének. Az európai jogszabályokban meghatározott célkitűzések és célértékek fontos szerepet játszanak a hulladékgazdálkodás fejlesztésében: élénkítik az innovációt az újrafeldolgozás és az újrahasználat terén, mérséklik a hulladéklerakók használatát, csökkentik az erőforrás-veszteségeket és magatartásváltozásra ösztönöznek. De az EU-ban személyenként még így is körülbelül öt tonna hulladék keletkezik átlagosan évente, és ennek alig több mint harmada kerül ténylegesen újrafeldolgozásra.

Az Európai Unió politikai kötelezettséget vállalt²⁴ arra, hogy csökkenteni a hulladékkeletkezést, a hulladékot úgy dolgozza fel újra, hogy az fontos és megbízható nyersanyagforrást jelentsen az Unió számára, kizárólag nem újrafeldolgozható anyagokból nyer ki energiát, és gyakorlatilag megszünteti a hulladéklerakók használatát. A hulladékpolitika továbbfejlesztése jelentős előnyökkel fog járni a növekedés és a munkahelyteremtés szempontjából, viszonylag alacsony költséggel vagy akár ingyenesen, és közben környezetünk állapotának javításához is hozzájárul. Ami a globális piacokat illeti, egy ambiciózus hulladékpolitika várhatóan ösztönzőleg hat az innovációra, segít még versenyképesebbé tenni az uniós vállalkozásokat a hulladékgazdálkodási szolgáltatások nyújtása terén, és új piaci lehetőségeket teremt az uniós exportőrök számára.

3.1. Hulladékgazdálkodási célkitűzések meghatározása annak érdekében, hogy újrahasznosító társadalommá váljunk

Európa jelentős előrehaladást ért el a hulladék erőforrássá alakítása, valamint a hulladékgazdálkodás fenntartható módozatainak, például az újrafeldolgozásnak az előmozdítása terén. Az egyes tagállamok teljesítménye azonban igen eltérő. Hat tagállam gyakorlatilag már megszüntette a települési hulladék hulladéklerakókban való elhelyezését, 90%-ról kevesebb mint 5%-ra csökkentve azt az elmúlt 20 évben, és egyes régiókban 85%-os újrafeldolgozási arányt érve el. Más tagállamokban a hulladék több mint 90%-át még mindig hulladéklerakókban helyezik el, és kevesebb mint 5%-át dolgozzák fel újra.

Határozott szakpolitikai jelzések szükségesek ahhoz, hogy a befektetések és a változások hosszabb távon kiszámíthatókká váljanak, és így az olyan anyagok, mint a műanyagok, az üveg, a fémek, a papír, a fa, a gumi és más újrafeldolgozható anyagok másodnyersanyagként, versenyképes áron visszatérhessenek a gazdaságba. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó egyértelmű újrafeldolgozási célkitűzések meghatározása biztosítani fogja ezt a kiszámíthatóságot. Ha már a forrásnál elkülönítve gyűjtik a hulladékot, és megalapozott módszertan áll rendelkezésre az újrafeldolgozási arányok kiszámításához, akkor biztosított lesz a magas színvonalú újrafeldolgozás, és könnyebben fejlődhetnek a jó minőségű másodnyersanyagok piacai. Ennek érdekében egyértelműsíteni kell a ténylegesen újrafeldolgozott anyagok meghatározására szolgáló mérési módszert, mivel jelenleg egyes tagállamok az összegyűjtött hulladékot újrafeldolgozott hulladékként jelentik be, annak ellenére, hogy e szakaszok között jelentős az anyagvesztés. 2025-ig el kell érni, hogy semmilyen újrafeldolgozható anyag ne kerüljön hulladéklerakókba. A tagállamoknak arra kell

²⁴ Hetedik környezetvédelmi cselekvési program.

törekedniük, hogy 2030-ra gyakorlatilag megszűnjön a hulladéklerakók használata. A nem újrahasználatos és nem újrafeldolgozható hulladékok esetében szerepet fog kapni az energetikai hasznosítás, ideértve az energetikai célú hulladékégetést és a bioüzemanyagok használatát is. Ehhez hatékonyabban kell használni az EU-ban jelenleg rendelkezésre álló, egyenetlenül eloszló energetikai hasznosítási kapacitást, és intézkedéseket kell hozni a kapacitástöbblet elkerülése érdekében is.

A fentiek sikeres megvalósítása közvetlenül több mint 180 000 munkahelyet teremthet 2030-ig az EU-ban a mellett a 400 000 munkahely mellett, amely a becslések szerint a hulladékokra vonatkozó jelenleg hatályos jogszabályok végrehajtása révén létrejön²⁵. Az intézkedések eredményeképpen az EU nyersanyagszükségletének 10–40%-a kerül kielégítésre, miközben könnyebben elérhetővé válik az a célkitűzés, hogy 2030-ra 40%-kal csökkenjen az üvegházhatású gázok kibocsátása – 2030-ban éves szinten 62 Mt CO₂-egyenérték kibocsátása lenne elkerülhető.

A települési hulladékkal való megfelelőbb gazdálkodásból eredő gazdasági, szociális és környezeti előnyök fokozása érdekében a Bizottság a következőket javasolja:

- a települési hulladék újrahasználatának és újrafeldolgozásának legalább 70%-os mértékűre növelése 2030-ig,
- a csomagolási hulladék újrafeldolgozási arányának 80%-ra növelése 2030-ig, 2020-ra vonatkozóan 60%-os, 2025-re vonatkozóan pedig 70%-os köztes célkitűzések mellett, és meghatározott anyagokra vonatkozóan külön célkitűzéseket is alkalmazva,
- az újrafeldolgozható műanyagok, fémek, üveg, papír és kartonpapír, valamint a biológiailag lebontható hulladékok hulladéklerakókban való elhelyezésének betiltása 2025-től, miközben a tagállamoknak törekedniük kell arra, hogy 2030-ra gyakorlatilag megszűnjön a hulladéklerakók használata²⁶,
- a jó minőségű másodnyersanyagok piaci fejlődésének további előmozdítása, többek között annak értékelése útján, hogy képviselnének-e hozzáadott értéket a bizonyos anyagokra meghatározott, a hulladékstátusz megszűnésére vonatkozó kritériumok, valamint
- az újrafeldolgozott anyagokra vonatkozó számítási módszer egyértelműsítése annak érdekében, hogy biztosított legyen az újrafeldolgozás magas színvonala.

3.2. A hulladékokra vonatkozó jogszabályok egyszerűsítése és hatékonyabb végrehajtása

A célértékek rugalmasságot biztosítanak a tagállamoknak a megvalósítás módjának meghatározását illetően. Nemzeti szinten azonban még nagymértékben lehetne egyszerűsíteni a hulladékokra vonatkozó jogszabályokat és lehetne javítani azok végrehajtását, és sok lehetőség mutatkozik a jelenlegi egyenlőtlenségek csökkentésére is.

2012-ben a Bizottság kidolgozott egy hulladékgazdálkodási eredménytáblát, és a leggyengébben teljesítő tagállamok számára konkrét ajánlásokat tartalmazó ütemterveket határozott meg. A továbbiakban is fokozott figyelmet fordít azokra a tagállamokra, amelyek a legtávolabb vannak a célértékek teljesítésétől, és törekszik arra, hogy e tagállamokkal együttműködve már idejekorán orvosolja a végrehajtási hiányosságokat.

²⁵ SWD(2014) 207.

²⁶ A „maradék-hulladék” egy bizonyos része nem hasznosítható, és ezért elhelyezhető hulladéklerakóban, mivel jelenleg nem áll rendelkezésre alternatív kezelési lehetőség. Ez a mennyiség legfeljebb 5% lehetne.

A gazdasági intézkedések hatékonyak bizonyultak a nemzeti hulladékgazdálkodás fejlesztése terén, különösen a hulladéklerakókra és az égetésre vonatkozó adók, a kidobott mennyiség alapján történő fizetéshez és a kiterjesztett gyártói felelősséghez kapcsolódó rendszerek, valamint a helyi hatóságoknak a megelőzés, az újrahasználat és az újrafeldolgozás előmozdítására való ösztönzése révén. A hulladéklerakók használatára vonatkozó tilalmak is hatásosnak bizonyultak. A gyártói felelősségi rendszerekre vonatkozó uniós szintű minimumkövetelmények meghatározása elő fogja segíteni a költségek csökkentését és azoknak az akadályoknak a felszámolását, amelyekkel a gyártók amiatt szembesülnek, hogy az EU-n belül sokféle nemzeti rendszernek kell megfelelniük.

Az európai források támogathatják a tagállamok integrált hulladékgazdálkodásra összpontosító törekvéseit, ideértve az elkülönített gyűjtést, az újrahasználatot és az újrafeldolgozást szolgáló infrastruktúrát is. A hulladéklerakóban való elhelyezést és a puszta hulladékégetést a jövőben nem szabadna támogatni.

Az EU-ban rendelkezésre álló hulladékgazdálkodási kapacitás lehető leghatékonyabb kihasználásához javulnia kellene a tervezésnek és az információmegosztásnak, és lehetséges, hogy tolerálnunk kellene, hogy – legalábbis átmeneti intézkedésként – több, a legmodernebb és leghatékonyabb létesítmények felé tartó hulladékszállítmány szelje át az Uniót.

Tovább lehetne egyszerűsíteni és könnyíteni a nemzeti szintű adatgyűjtést és jelentéstételt, és lehet még növelni az adatok megbízhatóságát és az EU-n belüli koherenciáját is. A közös mutatók elfogadása megkönnyíti a tagállamok teljesítményének hatékonyabb nyomon követését és összehasonlító értékelését.²⁷

A hulladékokkal kapcsolatos vívmányok további egyszerűsítését és a hatékonyság és eredményesség biztosítását célzó fellépések a hulladékgazdálkodási politika adminisztratív költségeinek csökkentése érdekében már korábban megtett lépésekre fognak támaszkodni, mint amilyen például bizonyos kkv-k mentesítése a visszavételi kötelezettségek alól, vagy a hulladékszállítmányokra vonatkozó kötelező elektronikus adatszere bevezetése érdekében tett erőfeszítések.

Annak biztosítása érdekében, hogy az egyszerűsítés és a hatékonyabb végrehajtás útján érvényesüljenek az uniós szabályozás előnyei, a Bizottság a következőket javasolja:

- a hulladékokkal kapcsolatos célértékek közötti átfedések megszüntetése és a fogalommeghatározások összehangolása,
- a tagállamok jelentéstételi kötelezettségeinek jelentős egyszerűsítése, ideértve a települési hulladékokra, a hulladéklerakókra és a csomagolási hulladékokra vonatkozó célértékek kapcsán használt számítási módszerek egyértelműsítését és egyszerűsítését is,
- annak lehetővé tétele a tagállamok számára, hogy a nagyon kis mennyiségű nem veszélyes hulladékot gyűjtő és/vagy szállító kkv-kat vagy más vállalkozásokat mentesítsék a hulladékokról szóló keretirányelvben foglalt általános engedélyezési vagy nyilvántartásba vételi kötelezettségek alól,
- a hulladékokra vonatkozó valamennyi adat esetében egyetlen benyújtási ponton keresztül zajló éves adatszolgáltatás bevezetése, a hulladékokkal kapcsolatos statisztikák összehangolása a hulladékokra vonatkozó uniós jogszabályok előírásaival, valamint a nemzeti módszerek statisztikai szabványokkal történő összevetése,

²⁷ A települési hulladékokra vonatkozó újrafeldolgozási célérték kapcsán például négy számítási módszer engedélyezett. Attól függően, hogy melyik módszert választják, az eredmények jelentős (kb. 20%-os) eltérést mutathatnak.

- számítógépes adatfigyelő rendszerek kifejlesztésének és harmadik felek által végzett adatellenőrzésnek az előírása a tagállamok számára,
- korai előrejelző mechanizmus létrehozása annak biztosítása érdekében, hogy a tagállamok megfelelő intézkedéseket vezessenek be a célértékek időben történő teljesítéséhez,
- a kiterjesztett gyártói felelősségi rendszerek minimális működési követelményeinek meghatározása, amelyek nemzeti szinten vagy uniós iránymutatásokban tovább alakíthatók, és a gazdasági eszközök tagállamok általi használatának előmozdítása, valamint
- a hulladékhierarchia csúcsán elhelyezkedő hulladékgazdálkodási lehetőségek (megelőzés, újrahasználat, újrafeldolgozás) terén végrehajtott közvetlen beruházások támogatása.

3.3. A hulladékokkal kapcsolatos egyedi kihívások kezelése

A jelentős erőforrás-veszteségekkel vagy környezeti hatásokkal járó egyedi hulladékgazdálkodási kihívások kezeléséhez egyedi, a problémára szabott megközelítések szükségesek.

Hulladékmegelőzés: Elsődleges, a körkörös gazdaság valamennyi fázisára kiható prioritásként biztosítani kell, hogy kevesebb hulladék keletkezzen. A hulladékokról szóló keretirányelv előírásainak megfelelően a tagállamok nemrég elfogadták hulladékmegelőzési programjaikat, amelyeket most tekint át az Európai Környezetvédelmi Ügynökség. Az Ügynökség értékelését követően a Bizottság olyan kezdeményezéseket fog kidolgozni, amelyek támogatják a hulladékmegelőzés bevált gyakorlatainak elterjedését az Unióban.

Tengeri hulladék: A tengeri hulladék beszennyezi a partokat, károsítja a tengerek élővilágát és hosszú távú, drágán megszüntethető problémát okoz. A hetedik környezetvédelmi cselekvési program egy uniós szintű, kiemelt csökkentési célérték megállapítására szólít fel, amelyet forrásspecifikus intézkedéseknek kell támogatniuk.

A hulladékokkal kapcsolatos, felülvizsgált uniós jogszabálysomagban foglalt intézkedések teljes végrehajtása révén 2020-ra 13%-kal, 2030-ra pedig 27%-kal csökkenthető a tengeri hulladék mennyisége. Ha 2020-ig megvalósítandó külön csökkentési célkitűzés kerülne meghatározásra, az egyértelmű jel lenne azon tagállamok számára, amelyek jelenleg dolgozzák ki az intézkedéseket annak érdekében, hogy a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvben meghatározott 2020-as határidőig elérjék, hogy a tengerek vize „jó környezeti állapotban” legyen, és lendületet adna ahhoz is, hogy a négy regionális tengeri egyezmény keretében a tengeri hulladékkal kapcsolatban cselekvési tervek kerüljenek kidolgozásra. A célkitűzés eléréséhez hozzájárulnak más uniós szintű intézkedések, köztük azok is, amelyek a kikötői fogadólétesítményekről szóló irányelv²⁸ folyamatban lévő értékelésének eredményei alapján kerülnek majd meghatározásra. Megfelelő időben, az egyéb szárazföldi és tengeri szennyezőforrások csökkentési potenciáljának további elemzése alapján, és figyelemmel a Rio+20 konferencián vállalt azon kötelezettségre, hogy 2025-re jelentősen csökkenteni kell a tengeri hulladék mennyiségét, kidolgozásra fog kerülni a csökkentési célkitűzés második szakasza.

Építési és bontási hulladék: Az újrafeldolgozott anyagok piacai elengedhetetlenül fontosak ahhoz, hogy növekedjen az építési és bontási hulladék újrafeldolgozásának aránya. A Bizottság *Erőforrás-hatékony lehetőségek az építőiparban* című közleményében²⁹ foglaltaknak megfelelően az épületek környezetre gyakorolt hatásainak értékelésére vonatkozó keretben szerephez jut az építési és bontási hulladékkal való megfelelőbb

²⁸ 2000/59/EK irányelv.

²⁹ COM(2014) 445.

gazdálkodást elősegítő tervezés, az építőanyagok újrafeldolgozhatóságának javítása és az építőanyagokban felhasznált újrafeldolgozott anyagok arányának növelése is.

Ezenkívül a javasolt korai előrejelző mechanizmus keretében nyomon követhető, hogyan teljesítenek a tagállamok a 2020-ig elérendő 70%-os újrafeldolgozási célértékhez képest, és olyan intézkedések kerülnek bevezetésre, mint a hulladéklerakók használatáért fizetendő díj megemlése az építési és bontási hulladék esetében, vagy az újrafeldolgozott anyagok minőségének javítását szolgáló, a nagyobb bontási munkaterületekre vonatkozó további válogatási kötelezettségek.

Élelmiszer-hulladék: Becslések szerint a világon megtermelt összes élelmiszernek akár 30%-a is kárba vesztet vagy hulladékká válhat. A Bizottság mérlegeli kifejezetten az élelmiszer-hulladék mennyiségének csökkentésére irányuló javaslatok előterjesztését.

Veszélyes hulladék: A veszélyes hulladékok megfelelő kezelése továbbra is kihívást jelent, és e hulladékok egy részére vonatkozóan nem állnak rendelkezésre adatok a tényleges kezelési útvonalról. Első lépésként megerősítésre kerül az adatok nyilvántartása és a nyomkövethetőség azáltal, hogy veszélyeshulladék-nyilvántartások jönnek létre, és azonosításra kerülnek a tagállamok veszélyeshulladék-gazdálkodási rendszereinek kapacitásai és szűk keresztmetszetei. Ezek a nyilvántartások fokozatosan kiterjeszthetők más hulladéktípusokra is, ahogyan az már több tagállamban meg is történt.

Műanyag-hulladék: Az EU műanyagtermelése várhatóan évi 5%-os ütemben fog növekedni. A műanyag-hulladéknak csupán 24%-a kerül újrafeldolgozásra, közel 50%-át hulladéklerakókban helyezik el, a többit pedig elégetik. A Bizottság által 2013-ban a műanyag-hulladékokról lefolytatott nyilvános konzultáció³⁰ rámutatott, hogy a műanyagokat sokkal fenntarthatóbb módon is lehetne használni, és az derült ki belőle, hogy erőteljes támogatást élvez a műanyagok hulladéklerakókban történő elhelyezésének megszüntetése és a műanyagok és műanyag termékek megfelelőbb tervezése. A Bizottság közelmúltbeli javaslata, amely lehetővé teszi a tagállamoknak a műanyag tasakok használatának korlátozását³¹, valamint az ebben a közleményben foglalt, a nagyobb mértékű újrafeldolgozásra és a hulladéklerakók használatának megszüntetésére irányuló javaslatok fontos lépést jelentenek a műanyag-hulladékokkal való gazdálkodás javítása terén.

A kritikus nyersanyagok újrafeldolgozása: Bár valamennyi nyersanyag fontos, a kritikus nyersanyagok különös figyelmet érdemelnek, mivel a termelésük világszerte csak pár országra korlátozódik, miközben sokuk nehezen helyettesíthető, és alacsony újrafeldolgozási arány jellemzi. A Bizottság a nyersanyag-politikai kezdeményezés³² és a nyersanyagokkal foglalkozó európai innovációs partnerség keretében előmozdítja a kritikus nyersanyagok hatékony felhasználását és újrafeldolgozását.

Illegális hulladékszállítás: A Bizottság határozottabban fog fellépni annak érdekében, hogy biztosítsa a vonatkozó uniós jogszabályok, és különösen a hulladékszállításról szóló 1013/2006/EK rendelet betartását. Ez a rendelet nemrég módosult a hulladékszállítványok ellenőrzésének megerősítése érdekében.

A foszfor újrafeldolgozása: A foszfor az élelmiszergyártás létfontosságú erőforrása, de jelentős ellátásbiztonsági kockázatokat rejt magában, és a jelenlegi felhasználása mellett az életciklusának minden szakasza hulladéktermeléssel és veszteségekkel jár. A fenntartható foszforhasználatról szóló konzultációs célú közlemény³³ közreadása után a Bizottság jelenleg a további intézkedések keretének kidolgozásán munkálkodik.

³⁰ COM(2013) 123.

³¹ COM(2013) 761.

³² COM(2011) 25.

³³ COM(2013) 517.

A hulladékokkal kapcsolatos egyedi kihívások kezelése érdekében a Bizottság:

- annak a nagyra törő célnak a kitűzését javasolja, hogy 2020-ig 30%-kal csökkenjen a **tengeri hulladék** mennyisége a partokon előforduló tíz leggyakoribb hulladéktípust és a tengeren talált halászeszközöket tekintve; a hulladékok listáját az EU mind a négy tengeri régiója esetében hozzá kell igazítani az adott régióhoz,
- olyan intézkedéseket tervez, amelyek serkentőleg hatnak az **építési és bontási hulladékból** származó újrafeldolgozott anyagok piacára, és kialakít egy, az épületek környezetre gyakorolt hatásaira vonatkozó közös uniós értékelési keretet,
- azt javasolja, hogy a tagállamok dolgozzanak ki nemzeti stratégiákat az élelmiszerek hulladékká válásának megelőzésére, és törekedjenek annak biztosítására, hogy a feldolgozóipar, a kiskereskedelem és a forgalmazás, az élelmezési szolgáltatások és a vendéglátóipar terén, valamint a háztartásokban képződő **élelmiszer-hulladék** mennyisége legalább 30%-kal csökkenjen 2025-ig,
- el kívánja érni, hogy legalább a **veszélyes hulladékokra** vonatkozóan valamennyi tagállamban megfelelő nyilvántartási rendszerek jöjjenek létre,
- a könnyű **műanyag** tasakok használatának visszaszorítására irányuló javaslatán túl azt javasolja, hogy a műanyagokat 2025-től tilos legyen hulladéklerakókban elhelyezni,
- azt javasolja, hogy a tagállamok szerepeltessenek olyan intézkedéseket is a nemzeti hulladékgazdálkodási tervükben, amelyek a jelentős mennyiségű kritikus nyersanyagot tartalmazó hulladékok gyűjtésére és újrafeldolgozására vonatkoznak, valamint
- fontolóra veszi egy, a **foszforra** vonatkozó szakpolitikai keret kidolgozását annak érdekében, hogy a műtrágyákra, az élelmiszerekre, a vizekre és a hulladékokra vonatkozó uniós jogszabályok útján növelje a foszfor újrafeldolgozásának arányát, ösztönözze az innovációt, javítsa a piaci feltételeket és elősegítse a foszfor fenntartható használatát.

4. Erőforrás-hatékonysági célérték meghatározása

A hetedik környezetvédelmi cselekvési programban a tagállamok és az Európai Parlament egyetértettek abban, hogy az Európai Uniónak mutatókat kell kidolgoznia és célkitűzéseket kell meghatároznia az erőforrás-hatékonyságra vonatkozóan, és értékelnie kell, hogy helyénvaló-e az európai szemeszter keretében egy fő mutató és célérték bevezetése. Széles körű konzultációkat követően a GDP-hez viszonyított nyersanyag-fogyasztásban mért erőforrás-hatékonyság lett az erőforrás-termelékenységi célérték meghatározására leginkább megfelelőnek tűnő mutató.³⁴

Egy, az erőforrás-termelékenység növelését célzó, realiztikus, az EU és tagállamai által jóváhagyott célérték összpontosítaná a politikai figyelmet, kihasználná a körkörös gazdaságban rejlő azon – jelenleg figyelmen kívül hagyott – potenciált, hogy fenntartható fejlődést idéz elő és munkahelyeket teremt, és javítani az uniós szakpolitikák koherenciáját. Arányos módja lenne e koherencia biztosításának és a fellépések ösztönzésének.

Az előrejelzések szerint az EU az eddig folytatott gyakorlat mellett is 15%-kal fogja növelni az erőforrás-termelékenységét 2014 és 2030 között. Ha – mint ahogyan Európai Erőforrás-hatékonysági Platform javasolta – intelligens szakpolitikákat használunk a gazdaság

³⁴ A nyersanyag-fogyasztás (RMC) egy összesített mutató, amely a gazdaságban felhasznált valamennyi anyagi erőforrást méri (tonnában), figyelembe véve az importban rejlő erőforrás-felhasználást is. Jelenleg az EU-ra és annak egyes tagállamaira vonatkozóan áll rendelkezésre. Azok az országok, amelyekre vonatkozóan még nem áll rendelkezésre az RMC, egyelőre a hazai anyagfelhasználást használhatják.

körkörösébbé válásának előmozdítására, akkor ez a mérték akár meg is duplázható. Az erőforrás-termelékenység 30%-os növelése mellett, hogy jelentős mértékben hozzájárulna a növekedés fenntarthatósági dimenziójához, pozitív hatást gyakorolna a munkahelyteremtésre és a GDP növekedésére is.³⁵

Az ipar a fokozódó versenyképesség révén profitálna az erőforrás-termelékenység növekedéséből.³⁶ Az erőforrások költségei jelentős részét tehetik ki az ipari vállalkozások költségstruktúrájának, és a vállalkozásoknak elérhető és kiszámítható ellátásra van szükségük.³⁷ Azonnali pénzügyi nyereségek és hosszabb távú stratégiai előnyök egyaránt jelentkeznének, mivel a fokozódó globális kereslet felhajtja az erőforrások árát és növeli a volatilitást. Azzal tehát, hogy erőforrás-hatékonyabbá válik, Európa könnyebben teljesítheti az újraparosításra vonatkozó célkitűzését.

Egy erőforrás-termelékenységi célérték, bár nem kötelező és az EU szintjén kerül meghatározásra, lendületet adna a nemzeti szintű célértékkel még nem rendelkező tagállamoknak ahhoz, hogy az erőforrás-felhasználást figyelembe vevő intézkedéseket dolgozzanak ki. Kiegyensúlyozottabb intézkedéseket eredményezne, amelyek figyelembe veszik a szélesebb körű gazdasági, társadalmi és környezeti következményeket, és megszüntetik ezt a különbséget.

A tagállamok szabadon dönthetnének arról, hogy a tágabb szakpolitikai célkitűzéseiknek megfelelően mely, gazdasági és környezeti szempontból a legelőnyösebbnek vélt szakpolitikák és fellépések megvalósítását vállalják. Ennek során több már bevált – de szélesebb körben még nem használt – gyakorlatból választhatnának, amelyet a saját szükségleteikhez és körülményeikhez igazíthatnának. Jelenleg folyamatban van az „Európa 2020” stratégia felülvizsgálata³⁸, amelyet nyilvános konzultáció támogat annak érdekében, hogy mindenki kifejtse véleményét a stratégia továbbfejlesztésével kapcsolatban. A Bizottság ezért úgy véli, hogy az erőforrás-termelékenységhez kapcsolódó kiemelt célra vonatkozó döntést a felülvizsgálat során kell meghozni, a nyilvános konzultáció eredményeinek és az Európai Erőforrás-hatékonyági Platform ajánlásainak figyelembevételével.

Annak érdekében, hogy a döntéshozók tisztában legyenek a környezetre nehezedő, az erőforrásokhoz kapcsolódó nyomással, más mutatókat is figyelembe kell venni, különösen a vízfelhasználásra és a véges földforrásokra vonatkozóan. Az Eurostat az „Európa 2020” stratégia mutatóinak részeként 2013 óta közzéteszi az erőforrás-hatékonyági eredménytáblát.³⁹ Ennek célja az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemterve végrehajtásának figyelemmel kísérése, az erőforrások közötti kapcsolat bemutatása, valamint az, hogy az érdekelt felek még erőteljesebben vegyenek részt a társadalmi fejlődés GDP-n túlmutató mérésének folyamatában.

Az erőforrás-hatékonyágban rejlő lehetőségeknek a fenntartható növekedés érdekében történő kiaknázása céljából:

³⁵ SWD (2014) 211.

³⁶ Az érdekelt felek azért szorgalmazták az RMC használatát az erőforrás-felhasználás mérésére, mert az figyelembe veszi mind az importált, mind a belföldön előállított termékekhez kapcsolódó erőforrás-felhasználást, és így lehetővé teszi e két kategória erőforrás-hatékonyágának méltányos összehasonlítását.

³⁷ Az acél- és alumíniumágazatra vonatkozó közelmúltbeli tanulmányok szerint a nyersanyagok ezen ágazatok költségstruktúrájának kb. 30–40 százalékát teszik ki, és ez meghaladja például a munkaerőköltségek részarányát.

³⁸ COM(2014) 130, 2014. március 19.: Mérleg az Európa 2020 – az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiájáról.

³⁹ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/ree_scoreboard.

- a Bizottság figyelembe veszi az Európai Erőforrás-hatékonysági Platformnak az erőforrás-hatékonysági kiemelt célra vonatkozó ajánlásait, valamint az „Európa 2020” stratégia folyamatban lévő felülvizsgálata keretében tartott nyilvános konzultáció eredményeit,
- ezzel párhuzamosan továbbfejlesztésre kerül az erőforrás-hatékonysági eredménytábla, amely a szén-dioxidtól és az anyagoktól eltérő erőforrások (különösen a föld és a víz) használatára vonatkozó mutatók nyomon követését szolgálja, valamint
- a nemzeti statisztikai hivataloknak azon kellene dolgozniuk, hogy az európai statisztikai rendszer keretében közösen elfogadott módszertant alakítsanak ki a nemzeti szintű nyersanyagfogyasztás számítására.